

CO ZBYLO Z ÚSTAVNÍHO SOUDU ČSFR

JAROSLAV BENÁKI

Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

Abstract in original language

Příspěvek analyzuje právní úpravu ústavního soudnictví v ČR a SR a hledá pozůstatky právní úpravy ČSFR

Key words in original language

ústavní soudnictví, ústavní soud, ČSFR, ČR, SR

Abstract

Paper deals with constitutional review in the Czech Republic and Slovakia. The author looks for remainders of the Constitutional court of Czechoslovakia.

Key words

constitutional court, Czechoslovakia, Czech Republic, Slovakia

1. ÚVOD

Právní historie stejně jako právní komparatistika představují experimentální laboratoř, v níž můžeme sledovat, jak fungují právní instituty, které se v našem právním řádu *de lege lata* nevyskytují. Díky pohledu do této laboratoře můžeme lépe pochopit náš vlastní právní řád a také zhodnotit, zda je jeho nastavení optimální či zda je prostor pro zlepšení.

Předkládaný příspěvek se zabývá otázkou, jaký je v dnešní době význam právní úpravy Ústavního soudu ČSFR. Přesněji řečeno, které instituty z této právní úpravy se udržely i v právní úpravě ČR či SR.

2. ŘÍZENÍ O KONTROLE NOREM

V řízení o kontrole norem obsahovala federální úprava koncepci, podle níž derogovaný právní předpis vyhlášením nálezu ve sbírce pozbývá účinnosti a po dobu následujících šesti měsíců jej ten, kdo předpis vydal, může uvést do souladu s ústavním pořádkem. Nestane-li se tak, pozbývá předpis platnost.²

Tuto koncepci ČR opustila a vychází z toho, že právní předpis je zrušen dnem, který Ústavní soud v nálezu označí (může tedy jít i o pozdější datum, hovoříme pak o odložené vykonatelnosti derogačního

¹ Příspěvek je výstupem projektu specifického výzkumu reg. č. MUNI/A/0933/2011, Ústavní soudnictví zemí V4.

² Podle čl. 3 odst. 1 zákona č. 91/1991 Sb. O Ústavním soudu České a Slovenské federativní republiky.

nálezu). Naproti tomu Slovensko si tuto právní úpravu ponechalo a Orosz to označuje za klad.³

3. ŘÍZENÍ O VÝKLADU ÚSTAVY

Federální Ústavní soud mohl na návrh kvalifikovaného navrhovatele podat všeobecně závazný výklad Ústavy. Tuto kompetenci, která není mezi ústavními soudy příliš obvyklá, má z nástupnických států jen Slovensko. Jakkoliv to Orosz označuje za výhodu⁴, je třeba poukázat na to, že např. v případě (ne)jmenování generálního prokurátora výsledek realizace této kompetence nenaplnil očekávání, která byla s podaným návrhem spojována.⁵

4. ŘÍZENÍ O ÚSTAVNÍCH STÍŽNOSTECH

Federální Ústavní soud od samého počátku poměrně široce otevřel přístup individuálním stěžovatelům. Jak uvádí Ludwikowski, je snadný přístup k ústavnímu soudnictví důležitou součástí nápravy kolektivního právního vědomí v postkomunistických státech.⁶

Zajímavé je, že federální právní úprava v § 64 zákona č. 491/1991 Sb. o organizaci Ústavního soudu České a Slovenské Federativní Republiky a o řízení před ním zakotvovala možnost soudu uložit poplatkovou povinnost tomu, kdo podal stížnost, která byla odmítnuta jako nepřijatelná nebo zjevně neopodstatněná. Dokonce bylo možné, aby soud vyzval stěžovatele k úhradě zálohy na tento poplatek v případě, kdy bylo lze důvodně pochybovat o opodstatněnosti ústavní stížnosti.⁷ Bohužel nejsou k dispozici žádná data o využívání tohoto institutu.

Česká republika koncepci institutu ústavní stížnosti převzala a nově zavedla možnost spojit se stížností návrh na zrušení právního předpisu.⁸ Naproti tomu Slovensko po dlouhou dobu umožňovalo pouze podání podnětu, po jehož podání soud na základě svého správního uvážení rozhodl, zda se bude věcí zabývat. Plnohodnotné ústavní stížnosti se na Slovensku objevují až v roce 2002.⁹ Dosud však

³ OROSZ, Ladislav. Ústavný súd Slovenskej republiky v ústavnom systéme Slovenskej republiky, s. 9.

⁴ OROSZ, Ladislav. Ústavný súd Slovenskej republiky v ústavnom systéme Slovenskej republiky, s. 15.

⁵ Srov. například diskusi na <http://jinepravo.blogspot.cz/2012/12/ustava-ako-kuzelnicky-klobuk-saga.html> [citováno 7. 12. 2012].

⁶ LUDWIKOWSKI, Rett R. *Constitution-making in the region of former Soviet dominance*. Durham, N.C.: Duke University Press, 1996, s. 215.

⁷ Podle ustanovení § 64 odst. 2 zákona č. 491/1991 Sb.

⁸ Srov. § 74 zákona č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu.

⁹ Konkrétně jde o změnu provednou ústavním zákonem č. 90/2001 z. z. S účinností od 1. 1. 2002.

není možné takovou stížnost spojit s návrhem na zrušení právního předpisu.¹⁰

5. ZÁVĚR

Rozborem právní úpravy ČR a Slovenska docházíme k závěru, že slovenská úprava si ponechává základní rysy načrtnuté v ústavním zákoně č. 91/1991 Sb., o Ústavním soudu České a Slovenské federativní republiky. Jde zejména o možnost poskytovat abstraktní výklad Ústavy a koncepci, podle níž derogovaný právní předpis nejprve pozbude účinnosti a v době šesti měsíců je možné napravit ústavní deficit.

Naproti tomu Česká republika zachovala institut ústavních stížností, jehož českou úpravou se posléze (jak uvádí Orosz¹¹) inspirovalo i Slovensko.

Bohužel ani jeden z nástupnických států si neponechal úpravu obdobnou § 64 zákona č. 491/1991 Sb., podle níž bylo možné vybírat poplatek obdobný tzv. Missbrauchsgebühr v SRN.

Literature:

- LUDWIKOWSKI, Rett R. *Constitution-making in the region of former Soviet dominance*. Durham, N.C.: Duke University Press, 1996, ix, 641 p. ISBN 08-223-1797-4.
- <http://jinepravo.blogspot.cz/2012/12/ustava-ako-kuzelnicky-klobuk-saga.html> [citováno 7. 12. 2012]
- OROSZ, Ladislav. Ústavný súd Slovenskej republiky v ústavnom systéme Slovenskej republiky. [online]. [cit. 2012-12-08]. Dostupné z: <http://portal.concourt.sk/download/attachments/11699004/kromeriz+2012.pdf>
- ústavní zákon č. 91/1991 o Ústavním soudu České a Slovenské federativní republiky
- zákon č. 491/1991 o organizaci Ústavního soudu České a Slovenské Federativní Republiky a o řízení před ním
- zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

Contact – email

jaroslav.benak@law.muni.cz

¹⁰ OROSZ, Ladislav. Ústavný súd Slovenskej republiky v ústavnom systéme Slovenskej republiky, s. 11.

¹¹ OROSZ, Ladislav. Ústavný súd Slovenskej republiky v ústavnom systéme Slovenskej republiky, s. 11.